

Ministerstwo
Sprawiedliwości

POKRZYWDZONY W POSTĘPOWANIU KARNYM

Kto jest pokrzywdzonym?

Co to jest postępowanie
przygotowawcze?

Jak się przygotować
do udziału w rozprawie?

Stan prawny na dzień 1 października 2004 r.

Publikacja przygotowana
dzięki wsparciu finansowemu
Unii Europejskiej

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej gwarantuje każdemu obywatelowi prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Polska podpisała i ratyfikowała również Europejską Konwencję o Ochronie Praw Człowieka, gwarantującą wszystkim osobom prawo do sprawiedliwego i publicznego rozstrzygnięcia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd.

Kim jest pokrzywdzony?

POKRZYWDZONY to osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo.

Zawiadomienie o przestępstwie

Jeżeli stałeś się ofiarą przestępstwa, powiadom o tym najbliższą jednostkę Policji i zainteresuj się dalszym tokiem postępowania.

Jeżeli w ciągu 6 tygodni od złożenia zawiadomienia o przestępstwie, nie zostaniesz poinformowany o wszczęciu albo odmowie wszczęcia postępowania, możesz wnieść zażalenie, korzystając przedtem z możliwości przejrzania akt.

Postępowanie przygotowawcze

Postępowanie przygotowawcze to śledztwo lub dochodzenie prowadzone przez Policję lub prokuratora.

W trakcie postępowania przygotowawczego prawo gwarantuje Ci **status strony**, tzn. nie składając jakichkolwiek dodatkowych oświadczeń **możesz**:

- **ustanowić pełnomocnika** lub starać się o ustanowienie pełnomocnika z urzędu wykazując, że nie stać Cię na poniesienie kosztów jego udziału w sprawie;
- **składać wnioski o dokonanie wszelkich czynności** w toczącym się postępowaniu (również tych, które organy mogą podejmować z urzędu) i brać w nich udział, np. wnioski o przesłuchanie wskazanych świadków, przeprowadzenie oględzin, przeszukania itp.; możesz także żądać dopuszczenia do udziału w innych czynnościach śledztwa lub dochodzenia;

- **przeglądać akta sprawy**, sporządzać z nich notatki, a także złożyć wniosek o wydanie ich kserokopii; jeżeli odmówiono Ci wglądu do akt, możesz złożyć zażalenie;
- **wnieść zażalenie** na postanowienie o umorzeniu dochodzenia lub śledztwa.

Jeżeli na skutek uwzględnienia Twojego zażalenia, zostaną podjęte dalsze czynności w sprawie, lecz ostatecznie zapadnie kolejne postanowienie umarzające postępowanie, możesz wnieść na nie zażalenie. Jeżeli także ono nie zostanie uwzględnione, możesz sam wnieść do sądu akt oskarżenia jako **oskarżyciel posiłkowy**.

Pamiętaj!

Twój akt oskarżenia musi zostać sporządzony i podpisany przez adwokata.

Postępowanie przed sądem

(po wniesieniu aktu oskarżenia)

Jeżeli również w postępowaniu przed sądem chcesz korzystać z uprawnień strony, musisz uzyskać status:

- **oskarżyciela posiłkowego**,
lub
- **powoda cywilnego**.

Oświadczenie o chęci działania w charakterze oskarżyciela posiłkowego lub pozwu możesz złożyć już na etapie postępowania przygotowawczego. W postępowaniu przed sądem jest to możliwe na rozprawie – przed odczytaniem aktu oskarżenia.

Jako **oskarżyciel posiłkowy** będziesz popierał akt oskarżenia obok oskarżyciela publicznego (prokuratora).

Jako **powód cywilny** możesz dochodzić już w postępowaniu karnym roszczeń majątkowych wynikających

bezpośrednio z popełnienia przestępstwa, np. odszkodowania za poniesione koszty leczenia.

Jako strona (oskarżyciel posiłkowy lub powód cywilny) możesz nadal aktywnie brać udział w postępowaniu, w tym w szczególności:

- korzystać ze swobodnego **dostępu do akt sądowych** – przeglądać je, sporządzać z nich notatki, złożyć wnioszek o wydanie kserokopii;
- składać **wnioski dowodowe**;
- **zadawać pytania** osobom przesłuchiwanym – oskarżonemu, świadkom, biegłym;
- składać oświadczenia;
- składać **zażalenia na postanowienia sądu** wydane w toku postępowania;
- wyrazić stanowisko w ramach głosów stron poprzedzających bezpośrednio wydanie wyroku;
- **złożyć apelację** od wyroku kończącego postępowanie.

Niezależnie od tego, czy zechcesz być stroną, jako pokrzywdzony i tak możesz:

- **uczestniczyć w każdej rozprawie**, nawet jeżeli miałbyś składać zeznania jako świadek i nawet podczas składania wyjaśnień przez oskarżonego;

Pamiętaj!

Jeśli nie jesteś stroną, sąd nie będzie Cię zawiadamiał o kolejnych terminach rozprawy, musisz się o nich dowiadywać osobiście w sekretariacie sądu.

- **przeglądać akta**, lecz tylko za zgodą prezesa sądu;
- jeżeli zostałeś pokrzywdzonym w wyniku przestępstwa ze skutkiem ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, przeciwko środowisku,

mieniu lub obrotowi gospodarczemu, możesz aż do zakończenia swojego pierwszego przesłuchania przed sądem złożyć **wniosek o nałożenie na oskarżonego obowiązku naprawienia wyrządzonej Ci szkody** w całości lub w części.

Po wydaniu wyroku skazującego

Po uprawomocnieniu się wyroku skazującego (tj. gdy upłynął termin do złożenia apelacji albo sprawa rozpoznana została przez sąd II instancji):

- jeżeli nie złożyłeś powództwa cywilnego w procesie karnym, albo Twoje powództwo pozostało bez rozpoznania, możesz złożyć do sądu cywilnego **pozew o odszkodowanie** za szkodę wyrządzoną przestępstwem oraz o zadośćuczynienie za krzywdę wyrządzoną przestępstwem (za tzw. straty moralne);
- w wyjątkowych przypadkach możesz starać się **o pomoc z funduszu pomocy postpenitencjarnej**, zwłaszcza jeśli znajdujesz się w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej, w szczególności gdy skutkiem przestępstwa jest śmierć, trwałe kalectwo lub konieczność specjalistycznego leczenia, zwłaszcza, gdy otrzymanie od sprawcy przestępstwa odszkodowania jest niemożliwe lub znacznie utrudnione (Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 września 1998 r. w sprawie funduszu pomocy postpenitencjarnej – Dz.U. nr 124 poz. 823 z późniejszymi zmianami);
- masz prawo – po złożeniu odpowiedniego wniosku – **być poinformowanym o zwolnieniu lub ucieczce skazanego z zakładu karnego**, a także o udzieleniu mu przepustki, przerwy w wykonaniu kary lub warunkowego zwolnienia.

Pamiętaj!

- *Niezależnie od wskazówek zawartych wewnątrz ulotki **zawsze dokładnie czytaj wszelkie pouczenia** zamieszczone w pismach, które otrzymujesz w toku postępowania.*
- *Jeżeli nie podasz **nowego adresu**, a będąc stroną zmienisz miejsce zamieszkania lub nie będziesz przebywał pod adresem wcześniej wskazanym, pisma przesłane na ten adres będą uważane za doręczone w sposób prawidłowy.*
- *Zarówno na etapie postępowania przygotowawczego, jak i przed sądem, możesz zainicjować przeprowadzenie **postępowania mediacyjnego** pomiędzy Tobą – jako pokrzywdzonym – a oskarżonym.*

Słowniczek:

Oskarżony – osoba, przeciwko której wniesiono akt oskarżenia (oskarżenie) do sądu.

Oskarżyciel posiłkowy – pokrzywdzony, który w sprawie o przestępstwo ścigane z urzędu popiera oskarżenie prokuratora lub występuje z własnym oskarżeniem.

Oskarżyciel publiczny – to prokurator bądź inny organ państwowy zobowiązany do wniesienia i popierania oskarżenia o czyn ścigany z urzędu.

Pokrzywdzony – osoba, której dobro majątkowe lub osobiste (np. życie, zdrowie, wolność) zostało naruszone lub zagrożone w wyniku przestępstwa.

Powód cywilny – pokrzywdzony dochodzący od oskarżonego w procesie karnym roszczeń majątkowych wynikających z popełnienia przestępstwa.

Ministerstwo Sprawiedliwości
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa
tel. (22) 52 12 888
www.ms.gov.pl

© Ministerstwo Sprawiedliwości, październik 2004

Ulotka zawiera informacje o charakterze ogólnym. W każdym przypadku zaleca się zasięgnięcia opinii prawnika. Informacje są także udzielane przez sądy i niektóre organizacje pozarządowe.

Publikacja finansowana ze środków pomocowych Unii Europejskiej w ramach projektu PHARE nr PL2002/000-605-03.05